

DÉU TAMBÉ ÉS ATEU! (A propòsit del "Bus Ateu")

"Probablement Déu no existeix. Deixa de preocupar-te i gaudeix la vida". Aquest és l'eslògan que en aquests dies es pot veure en forma d'anunci en alguns autobusos de Barcelona. La campanya ha estat impulsada per sis associacions d'ateus de Catalunya. Es tracta d'una iniciativa iniciada al Regne Unit, on el passat mes d'octubre es van veure els clàssics busos londinencs passejant la publicitat.

Pels promotors, la campanya intenta "sensibilitzar els ciutadans ateus, no creients i lliurepensadors en general sobre la necessitat de fer-se visibles". Les sis entitats promouen l'acció al "sentir-se orgullosos de les seves conviccions" i amb la finalitat de reivindicar "els mateixos drets i llibertats que es reconeixen a altres ciutadans pel mer fet de posseir o manifestar unes creences religioses".

Aquesta campanya m'ha fet recordar una anècdota. Era l'any 1977, tornava en "el Carrilet" de Barcelona a Sant Boi. En una tàpia de la zona industrial de l'Hospitalet hi havia una pintada escrita en castellà que deia: **"Si Dios existe es su problema"**. Com a militant cristià que estic vinculat a un moviment eclesial de base, la GOAC-HOAC, compromès amb el món obrer, novament m'he sentit interpel·lat i us ofereixo aquestes reflexions **amb el desig de contribuir a un diàleg fecund en el si de la societat.**

PLANTAR CARA A LA JERARQUIA CATÒLICA

L'acció promoguda per aquestes entitats d'ateus catalans ens remet a la campanya en favor de l'apostasia, iniciada fa temps per diversos grups i persones d'arreu del país i que va creixent de manera significativa. **Aquestes campanyes reivindiquen la creació d'un estat d'opinió que planti cara a les actuacions promogudes en aquests darrers anys per la jerarquia catòlica, amb el suport dels sectors conservadors i reaccionaris.**

Uns sectors que s'enfronten obertament a la política del Govern de l'Estat en temes com **l'assignatura per a la ciutadania, l'ensenyament de la religió, l'ajuda econòmica estatal a l'Església, les investigacions amb cèl·lules mare i les lleis del divorci, avortament i matrimonis entre persones homosexuals...** Lleis que tenen el suport d'àmplies capes de la societat, en les quals també s'inclouen importants sectors de catòlics progressistes.

L'estratègia d'enfrontament auspiciada per la cúpula eclesial també ha creat confusió i descontentament entre moltes persones catòliques que no la percebem com a pròpia de l'ètica i dels valors cristians.

L'arquebisbat de Barcelona ha dit a través d'un comunicat que per als creients en Déu la fe en la seva existència "no és motiu de preocupació, ni tampoc un obstacle per gaudir honestament de la vida". Alhora, el grup ultraconservador **E-Cristians** està promovent una "contra campanya". **El que veritablement preocupa i neguiteja a aquests sectors és que la campanya atea qüestionï obertament el poder ideològic que encara ostenta l'Església Catòlica al nostre país.** Un poder ideològic que és percebut per moltes persones, inclosos molts creients catòlics, com alienant i opressor, al servei dels interessos de les classes dominants.

UNA CRIDA A LA REFLEXIÓ I A L'ACCIÓ

A molts cristians i cristianes de base de Catalunya **la campanya dels amics ateus no ens incomoda ni altera**, ans al contrari, ens interpel·la a la reflexió i a l'acció confluent. L'any 2000 els diversos col·lectius d'ateus de Catalunya van redactar el **"Manifest per l'Ateisme"**.

Tant el text d'aquest manifest (que el trobareu a www.ateus.org com el lema de la campanya ("Probablement Déu no existeix. Deixa de preocupar-te i gaudeix la vida"), presenten unes grans coincidències amb el que va dir i va fer Jesús de Natzaret, i també amb la nostra praxi cristiana alliberadora. Ell reivindicava que **la felicitat humana només es podia construir des de la fraternitat i la justícia social, que la llei havia d'estar al servei de l'home i la dona, i que en nom de Déu no es podia oprimir a les persones.**

Les accions que porten a terme els nostres amics ateus constitueixen una interpel·lació que **ens convida a construir ponts de trobada i de diàleg entre totes les persones, creients, no creients, agnòstics, ateus, lliurepensadors...** Els cristians i cristianes de base, vinculats a la Teologia de l'Alliberament, volem aportar la nostra reflexió i praxi alliberadora, fonamentada en la figura històrica de Jesús de Natzaret.

CAL REIVINDICAR LA MEMÒRIA HISTÒRICA D'UN JORNALER REVOLUCIONARI DE GALILEA

En aquests darrers anys s'està promovent al nostre país la recuperació de **"la memòria històrica"** per reivindicar la dignitat de les persones que varen ésser assassinades, torturades i massacrades pel franquisme.

És l'hora també de **reivindicar la memòria de la figura històrica de Jesús de Natzaret**, aquell jornaler revolucionari de Galilea, que no era pas un sacerdot, sinó un laic. Ell **va proposar una utopia alliberadora**, que constituïa una "Bona Notícia" (Evangeli, "euangelion", en grec) per les persones empobrides i excloses de la societat.

I en aquesta recerca històrica caldria **analitzar quins conflictes va provocar la seva actuació en la societat del seu temps. Per què els poderosos, els Grans Sacerdots i l'Imperi Romà, el van assassinar?** I caldria que ens preguntéssim: Per què els primers cristians eren perseguits i assassinats com ateus del Déu-Emperador de Roma? Per què l'Evangeli de Jesús continua sent subversiu?

El filòsof i revolucionari alemany **Friedrich Engels** fa una descripció molt interessant dels primers cristians en l'Imperi Romà. Assenyala com eren perseguits i assassinats **acusats com subversius polítics, perquè no adoraven als déus de l'Imperi**. La fe del poble d'Israel va ésser sempre **anti-idolàtrica**. Les primeres comunitats cristianes van ser perseguides per anar **contra l'ordre establert**. Un ordre establert que es fonamentava en l'opressió i l'explotació.

JESÚS DE NATZARET VA ÉSSER ASSASSINAT PER ATEU I PER REVOLUCIONARI

La persona i el missatge de Jesús de Natzaret no deixa indiferent a ningú. Ha aixecat passions i, alhora, discòrdies. **En el seu nom, al llarg de la història, s'han fet guerres i s'han comés atrocitats, crims i moltes injustícies**. Franco va aixecar-se amb les armes beneïdes per la jerarquia catòlica, esdevenint "cabdill d'Espanya per la gràcia de Déu". Convé recordar que aquest lema estava imprès en totes les monedes del nostre país. Més recentment, **Bush** va dir que havia tingut visions divines i va utilitzar el nom de Jesús per legitimar un genocidi a l'Irak.

Però, també en nom de Jesús de Natzaret, **moltes persones s'han compromès en fer realitat el seu projecte de solidaritat i de justícia envers els empobrits de la terra**, fins i tot donant la seva vida. Monsenyor Oscar Romero, n'és un exemple, i tants altres.

Jesús, el camperol de Natzaret, no va morir en el llit, ni a causa d'una pulmonia, va ésser executat. El seu missatge i la seva vida va provocar un conflicte en la societat del seu temps. **Jesús de Natzaret va saber, a cada moment, acostar-se i consolar a aquells que necessitaven consol** i va saber comprometre's per les persones empobrides fins a tal punt que va ser assassinat pels poderosos del seu temps.

Jesús va ésser profundament anticlerical i profundament laic, va reivindicar que l'home i sobre tot l'home marginat i exclòs estaven per sobre de la Llei i de l'Estat. Per a Jesús, **la persona i sobre tot la persona oprimida i exclosa, està per sobre del diner, del poder i de la religió**.

Per això, els poders establerts del seu temps, els Summes Sacerdots i l'Imperi Romà, es van aliar per assassinar a Jesús amb dos judicis sumaríssims: **per rebel·lia contra Roma i per "blasfem" del Déu dels jueus**. La creu era un suplici romà de caràcter polític que s'aplicava als qui es rebel·laven contra **l'Emperador romà, que era adorat com a Déu**, constituïnt-se com una **teocràcia romana**. Els Summes Sacerdots que ostentaven **el poder polític-religiós (teocràcia jueva)** el van acusar d'ateu del seu Déu. I ambdós poders establerts, **l'imperi romà i l'aristocràcia laica i sacerdotal jueva, en nom dels seus respectius déus, el van assassinar com ateu i com a revolucionari**.

La vida, passió i assassinat de Jesús de Natzaret ens ensenya que suportar la creu no és aguantar amb paciència i resignació la injustícia d'aquest món, sinó que **és rebel·lar-se contra aquesta injustícia**, com ho va fer ell. Perquè en el món no hi hagi més atropellaments ni més esclavituds... **ni s'utilitzi el nom de Déu per legitimar-les**.

EL PENTÀGON I LA TEOLOGIA DE L'ALLIBERAMENT

Però...¿qui és aquesta persona que, després de 2000 anys, encara a tantes persones entusiasma i als poderosos segueix preocupant? Cal que ens preguntem: **¿Per què el Pentàgon ha fixat, des de la dècada dels anys 70, entre els seus objectius estratègics, la persecució de la Teologia de l'Alliberament?**

Cal recordar que l'any 1968, els bisbes de tota l'Amèrica Llatina es varen reunir en el **Concili de Medellín** (Colòmbia) i varen assumir els postulats fonamentals de **la Teologia de l'Alliberament**. Aquest fet venia avalat pel compromís de moltes comunitats cristianes de base en favor de les masses oprimides dels països llatinoamericans.

També cal recordar que l'**Informe Rockefeller** (1969) i el **Document Santa Fe** (1975) declaren als catòlics com "no confiables" i apliquen l'estratègia de "divideix i venceràs" donant suport econòmic a qualsevol iniciativa per a destruir a aquest sector progressista de l'Església Catòlica i afectar-la en el seu profetisme a favor de la justícia, la llibertat i els drets humans.

Això explica en part el creixement de les sectes a l'Amèrica Llatina a partir dels anys setanta. En aquest context cal ubicar l'assassinat de Monsenyor Romero (1980), amb la cobertura de la CIA i el beneplàcit del Govern d'EEUU. I tants altres cristians i cristianes que han mort assassinats en els diversos països de Llatinoamèrica pel seu compromís social. **I sovint, amb el silenci i la passivitat del Vaticà i les cúpules de les jerarquies eclesiàstiques més reaccionàries d'aquests països.** Estratègies confluents que en aquestes dues darreres dècades han aconseguit desballestar els nuclis dirigits que donaven actiu suport a les comunitats de base i a la Teologia de l'Alliberament.

Més a prop, a casa nostra, tots recordarem el paper significatiu que varen tenir **els moviments de cristians compromesos en el món obrer** com la JOC, la HOAC, l'ACO, Cristians pel Socialisme... en la lluita contra el franquisme i pel restabliment de la democràcia.

EL PROBLEMA NO ÉS CREURE EN DÉU, SINÒ CREURE EN LES PERSONES

L'Alfons Comín, un militant cristià i comunista que va morir l'any 1980, membre del PSUC i fundador del moviment Cristians pel Socialisme, company de camí de **Joan N. Garcia-Nieto**, capellà jesuïta de Cornellà, deia sovint: **"Els homes no es separen entre els qui creuen en Déu i els qui no hi creuen, sinó entre els qui creuen en l'home i els qui no hi creuen"**. Ambdós recordaven el text evangèlic de Mateu 25,31-46 (paràbola del Judici Final) per exemplificar-ho:

"Veniu, beneïts del meu Pare, rebeu en herència el Regne que ell us tenia preparat des de la creació del món. Perquè tenia fam, i em donàreu menjar; tenia set, i em donàreu beure; era foraster, i em vau acollir; anava despullat, i em vau vestir; estava malalt, i em vau visitar; era a la presó, i vinguéreu a veure'm."

Aquest text ens remet també a dos textos que expressen l'essència de la nostra condició humana: El passatge bíblic en el qual Caïn mata al seu germà Abel. Llavors, Caïn és increpat per Déu que li diu: **"Caïn, què has fet? La sang del teu germà em clama des de la terra"**. Al segle II, Sant Ireneu, bisbe de Lió (França) deia: **"La glòria de Déu és que l'home visqui"**.

Per això, més enllà de les creences personals i de les vinculacions a determinades institucions, ritus i pràctiques religioses (que són construccions temporals en uns determinats contextos històrics) cal que destriem "el gra de la palla". **Caldrà "deconstruir" per anar al què és l'essencial.**

Vivim uns moments cabdals per la humanitat on **el fet religiós està instrumentalitzat pels poderosos i les classes dirigents** dels diversos estats, esdevenint un element que atia fins i tot l'odi i la confrontació bèl·lica, justificades com "la voluntat de Déu" que empara al seu "poble escollit", tant al que venera a Alà, com a Yahvé, com a Jesucrist... **La massakra que en aquests dies Israel està perpetrant sobre el poble palestí n'és un exemple punyent.** Com la guerra promoguda per EEUU, a l'Irak i l'Afganistan, "en defensa dels valors cristians de la civilització occidental".

L'argentí **Atahualpa Yupanqui** posava el dit a la llaga quan cantava la cançó, **"Preguntitas sobre Dios"**. Les dues estrofes finals diuen quelcom que és ben punyent:

*Si hay una cosa en la tierra
más importante que Dios*

*es que naide escupa sangre
pa' que otro viva mejor.*

*¿Qué Dios vela por los pobres?
Tal vez sí, y tal vez no.
Lo seguro es que Él almuerza
en la mesa del patrón.*

JESUS DE NATZARET ÉS PATRIMONI DE TOTA LA HUMANITAT

I cal reivindicar ara més que mai, que Jesús de Natzaret es patrimoni de la Humanitat i que **el seu missatge no pot ésser segrestat pels jerarques i els poderosos**. És patrimoni dels creients i també dels no creients, dels ateus i dels agnòstics... **I sobre tot, és patrimoni de les persones empobrides, marginades i sense futur...** És patrimoni de totes aquelles persones que cerquen un sentit profund a la seva existència, **i de totes aquelles persones que estimen la vida i que somnien un món més just i fraternal**, més enllà de les seves creences i les seves adscripcions religioses o no.

Cal que reivindicuem **la força revolucionària de la utopia evangèlica**, com ho van fer en el seu dia, per exemple, el moviment càtar, els moviments camperols en l'època feudal, els socialistes utòpics i els primers inspiradors dels moviments comunistes i anarquistes al segle XIX, així com els inspiradors dels moviments laïcistes, que varen recórrer al missatge alliberador i humanitzador de l'Evangeli de Jesús **com una utopia que encarnava els valors de la fraternitat, la justícia, la llibertat, la felicitat personal i col·lectiva...**

“SÓC ATEU, GRÀCIES A DÉU!”

Estic segur que **si Jesús de Natzaret visqués avui a Barcelona**, es sumaria a aquesta campanya i en seria un actiu militant. Perquè el Déu de Jesús era la negació del Déu dels dogmes i la llei, era la negació del Déu “opi del poble”...

En l'esmentat manifest sobre l'ateïsmes es diu: **“L'ateïsmes és alliberador, perquè retorna a l'home el govern i la responsabilitat dels seus actes i del seu destí.”** Estic segur que Jesús de Natzaret ho signaria.

A fi de comptes, **el que compta no és el llenguatge de les paraules, sinó la realitat dels fets**. El Déu en el que creiem els cristians i cristianes vinculats a la Teologia de l'Alliberament no és una idea, un dogma... **És una experiència personal i comunitària**, és una força vital que ens empeny a **viure en profunditat i plenament tota la nostra humanitat**, seguint el testimoni de Jesús de Natzaret, obrint-nos a la vida i l'amor solidari i universal.

Així com ningú pot ser totalment humà si no es rebel·la contra la injustícia i la crueltat d'aquest món, ningú en l'Església pot ser honestament cristià si no es rebel·la també contra tot el que en ella falseja l'Evangeli de Jesús. **Per als creients, aquesta rebel·lia –en essència antidogmàtica- és una condició de la seva fidelitat.**

El bisbe català i brasiler **Pere Casaldàliga**, en un dels seus coneguts poemes, escriu: *“On tu dius llei, jo dic Déu. On tu dius pau, justícia, amor, jo dic Déu! On tu dius Déu, jo dic llibertat, justícia, amor!”*

Els seguidors de Jesús de Natzaret hem d'ésser ateus dels ídols del sistema (el “Déu Mercat” del capitalisme)... Ja sabem que no és possible creure en Déu i alhora creure en els ídols que els explotadors han imposat en la nostra societat. Per tot això, paradoxalment, puc dir amb tota la fermesa evangèlica: **“Sóc ateu gràcies a Déu!”**

EL LAICISME COM A CONDICIÓN D' IGUALTAT, LLIBERTAT I PLURALITAT

Com els amics i amigues ateus catalans, **molts cristians i cristianes defensem el laïcisme, un moviment humanista que ha aportat grans valors morals**. Es basa en la defensa del pluralisme

religió i moral i en l'autonomia de la política respecte a la teocràcia i el clericalisme. Reivindica la llibertat de consciència amb fonament ètic, la neutralitat de l'Estat respecte a les ideologies i religions, la igualtat jurídica dels ciutadans i les organitzacions, la centralitat de l'escola pública per a corregir desigualtats, atorgar capacitats i generar ciutadans ètics.

Al reivindicar un Estat laic **no es pretén eliminar a les religions de la vida pública com diuen els integristes**. Es tracta de crear un marc on càpiguen totes les creences i corrents de pensament en igualtat de condicions.

Espanya no és, certament, un Estat confessional, com ho va ser durant el nacionalcatolicisme. **Però tampoc és un Estat ateu** que persegueixi a les religions, **o laicista que les reclogui en els espais de culte o en l'esfera privada**. Tot el contrari, les manifestacions públiques de la religió catòlica estan a l'ordre del dia: des de les declaracions de bisbes i altres col·lectius cristians fins a les processons, passant pels actes religiosos celebrats en espais públics com la recent concentració per la família cristiana a la plaça madrilenya de Colón. **Tampoc és un Estat laic que hagi assolit la total separació entre l'Església i l'Estat i l'autonomia de la política respecte a tota tutela religiosa**. Queden encara importants restes de confessionalitat en la vida pública i continua el tracte de favor dels diferents Governos de la democràcia cap al catolicisme, inclòs l'actual.

Per tot això, **benvinguda sigui aquesta campanya dels amics ateus catalans que vol construir una societat laica**, oberta a tots i basada en la tolerància, la cooperació i la solidaritat, on hi caben les diferents creences i no creences en igualtat de condicions.

Xavier Pedrós i Cortasa
18 de gener de 2009